

CEMES

4

ΜΝΗΜΗ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ, ΤΟ ΕΡΓΟ
ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ

Επιμέλεια Πέτρον Βασιλειάδη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ CEMES

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Σεπτέμβριο του 2006 με πρωτοβουλία του νυν Μητροπολίτου Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας κ. Ιωήλ διοργανώθηκε επιστημονική διημερίδα στην πόλη της Εδέσσης με θέμα: «ΜΝΗΜΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ, ΤΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ», ως ελάχιστος φόρος τιμής στον θεοφιλώς διαποιμάναντα κατά τους δύσκολους χρόνους της κατοχής και του εμφυλίου πολέμου επί μία δεκαετία Μητροπολίτη (1941-1951). Μια από τις μεγαλύτερες εκκλησιαστικές προσωπικότητες της νεότερης Ελλάδας ο μητροπολίτης Παντελεήμων Παπαγεωργίου αγαπήθηκε από τον λαό της Εδέσσης όσο κανένας άλλος μέχρι σήμερα. Αλλά και ως Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης αργότερα (1951-1974), ως αχιροεΐτης μοναχός μέχρι την κοίμησή του, ως Πατριαρχικός Έξαρχος πάσης Δωδεκανήσου κατά την πρώτη περίοδο μετά την προσάρτησή της στο ελληνικό κράτος, αλλά και ως εκπρόσωπος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και της Εκκλησίας της Ελλάδος στους διαχριστιανικούς διαλόγους, ο Παντελεήμων παραμένει εσαεί στην μνήμη όλων σχεδόν των Ελλήνων, αλλά και των εκτός της Ελλάδος ανά τον κόσμο χριστιανών, ως ο εκκλησιαστικός εκείνος άνδρας, ο οποίος με την αγία πνευματική μορφή του, την ευρύτητα του πνεύματος, τον βαθυστόχαστο θεολογικό του λόγο, και κυρίως την καρτερικότητα την οποία επέδειξε κατά την αντικανονική και παρά πάσαν έννοια δικαίου απομάκρυνσή του από τον αποστολικό θρόνο της Θεσσαλονίκης κατά την περίοδο της αλήστου μνήμης δικτατορίας (1968-1974), αποτελεί παράδειγμα αυθεντικής Ορθόδοξης χριστιανικής μαρτυρίας της νεότερης εκκλησιαστικής μας ιστορίας.

Η παρούσα έκδοση αποσκοπεί στην παρουσίαση στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό της πνευματικής εκείνης πανδαισίας και του κλίματος εκείνων των ημερών, προκειμένου οι παλαιότεροι να θυμηθούν και οι νεότεροι να διδαχθούν από την μεγάλη αυτή μορφή της νεότερης εκκλησιαστικής μας ιστορίας. Αποτελείται από τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στην διήμερη εκείνη εκδήλωση, επιλεγμένες δημοσιεύσεις για τον μακαριστό ιεράρχη, καθώς και τις γραπτές μαρτυρίες όσων εκ των πνευματικών του τέκνων δεν κατέστη δυνατόν να τις παρουσιάσουν λόγω του περιορισμένου χρόνου. Όσες από τις εισηγήσεις για διάφορους λόγους δεν κατατέθηκαν στην γραμματεία της διημερίδος απομαγνητοσκοπήθηκαν από τον κ. Ιωάννη Τόμας από τα DVD του τηλεοπτικού σταθμού 4Ε, ο οποίος κάλυψε την εκδήλωση. Την λογοτεχνική επιμέλεια του παρόντος ανέλαβε ο πανεπιστημιακός κ. Αλέξανδρος Βασιλειάδης, Δρ.Φ. Την επιλογή του φωτογραφικού υλικού επιμελήθηκε ο κ. Ξενοφών Καράπας, ο οποίος έχει στην κατοχή του όλο το αρχείο του αιοδίμου Μητροπολίτου.

Εορτή της Πεντηκοστής 2011

Πέτρος Βασιλειάδης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ- ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Χαιρετισμός του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Εδέσσης,
Πέλλης και Αλμωπίας κ. ΙΩΗΛ

Μήνυμα της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου
κ. κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Μήνυμα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ. κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Χαιρετισμός του Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής κ. Α.-Α. Ταχιάου

Χαιρετισμός του Διευθυντού του Ιεραποστολικού Κέντρου
«ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ» της Ι. Μ. Εδέσσης κ. Π. Βασιλειάδη

Χαιρετισμοί των ακαδημαϊκών και τοπικών αρχών

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1.

ΤΟ ΤΡΙΣΣΟΝ ΑΞΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

*Μητροπολίτης Τυρολόης και Σερεντίου,
Καθηγητής κ. Παντελεήμων Ροδόπουλος*

2.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

*Νικόλαος Ζαχαρόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του ΑΠΘ*

3.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΟΡΕΑΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

*Πέτρος Βασιλειάδης,
Καθηγητής του ΑΠΘ*

4.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

*Γεώργιος Μαρτζέλος,
Καθηγητής του ΑΠΘ*

5.

**ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ»**

*Δημήτριος Τσελεγγίδης,
Καθηγητής του ΑΠΘ*

6.

**Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ Γ' (1834-1912) ΚΑΙ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1902-1979): ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ**

*Αρσένιος Αρσενάκης, Μ.Θη
Θεολόγος-ιστορικός*

7.

**Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Κώστας Μυγδάλης, Δρ. Θ.

8.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ
ΗΜΕΡΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας
κ. Παντελεήμων Καλπακίδης*

9.

**ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΠΟ ΕΔΕΣΣΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Χαράλαμπος Παπαστάθης,
Καθηγητής του ΑΠΘ*

10.

**Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ Η ΜΗ ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 1960 ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ**

Γεώργιος Κουκουτσίδης, Δικηγόρος

11.

**Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΚΑΙ Ο ΔΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΟΝ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΝ**

*Αρχιμ. Γεώργιος Καψάνης
Καθηγούμενος της Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους*

12.

**ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΙΚΑ ΒΙΩΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Ιερομονάχου π. Χρυσοστόμου
της αδελφότητας Καρτσωναίων της ιεράς Σκήτης Αγίας Άννης Αγίου Όρους*

13.

**Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ Η
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΣΤΗΝ ΈΔΕΣΣΑ**

π. Πολύκαρπος Μαντζάρογλου

14.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

Αντώνιος- Αιμίλιος Ταχιάος, Ακαδημαϊκός- ομότιμος καθηγητής Α.Π.Θ.

15.

**ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ Α΄ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Ο ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ:
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ**

*Κωνσταντίνος Γ. Σταλίδης
Ιστορικός*

16.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΙΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟ ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΛΛΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Λάμπης Γερεμτζές,
Δημοσιογράφος*

17.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΦΟΡΟΥ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Τιτουλάριος Μητροπολίτης Σταυροπηγίου
Αλεξάνδρος Καλπακίδης*

18.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΦΟΡΟΥ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ.**

Επίσκοπος Θερμών Δημήτριος Γρόλλιος

19.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥ ΠΑΤΕΡΑ
ΑΟΙΔΙΜΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

π. Νικόλαος Τζώρτζης

20.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ

*Νικόλαος Μακραντωνακης
Αντιδήμαρχος Δήμου Θεσσαλονίκης
(εκ μέρους του συλλόγου φίλων του π. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΑΜΒΙΝΗ)*

21.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΦΟΡΟΥ ΤΙΜΗΣ

*Δημήτρης Νικηφόρος, Μ.Θη
(εκ μέρους των πνευματικών τέκνων του π. ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΑΥΛΑΚΗ)*

22.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

*Αναστάσιος Κεχαγιάς,
Θεολόγος*

23.

**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΜΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

*Παναγιώτης Κίσκιλας
θεολόγος*

24.

**Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ «ΕΚΚΛΗΤΟΝ»**

*Ξενοφών Ν. Καράπας
Μέλος της οικογένειάς του*

25

**ΦΤΩΧΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΨΥΧΗΣ
ΕΝΑΝΤΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΝΕΞΟΦΛΗΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ**

*πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Πλευράκη
Προέδρου του συλλόγου ανήλικων μητέρων «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚΟΣ»*

26.

**«Η ΘΕΙΑ ΧΑΡΙΣ Η ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΑΣΘΕΝΗ ΘΕΡΑΠΕΥΟΥΣΑ»
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΡΟΝΤΑ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ Α΄**

*Ουρανία Σερανίδου
Πρεσβυτέρα*

27.

**ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΕΙΜΝΗΣΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΛΕΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΛΗΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1941-1946**

*Κωνσταντίνος Νούσκας (+)
Υποστράτηγος ε.α.*